ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ВМІСТУ ІНОВАЦІЙНИХ РИЗИКІВ В ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ СЕКТОРІ

Самборський О.С., Слободянюк М.М., Євтушенко О.М.
Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

В даний час сформувалося глибоке розуміння необхідності модернізації національної економіки на основі інновацій, у якому фармація є вітчизняним лідером в цій сфері. В Україні реалізується «Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015-2019 роки», головною метою якої є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку та використання науково-технічного потенціалу країни, впровадження сучасних, безпечних технологій виробництва та реалізації лікарських засобів.

На даний час говорити про інноваційні проекти та управлінні ними в Україні складно, динаміка інноваційного розвитку є недостатньою, поки що Україна має слабкі позиції: у рейтингу ділового середовища Doing Business 2016 Україна посіла 80-е місце; у глобальному індексі інноваційності (GII), складеному школою INSEAD, Україна зайняла 56-е місце зі 128 можливих. Однак, тенденції розвитку мають позитивну динаміку − за індексом інновацій Україна піднялася на 7 пунктів (з 63 місця у 2014 році), а також дали результати зусилля, прикладені державою, − за Індексом інноваційної ефективності (відношення результатів країн до їх вихідним умовам) Україна зайняла 12 місце з 128 можливих. У зв'язку з вищесказаним, інноваційна діяльність та пов'язані з нею проблеми будуть особливо актуальні в найближче десятиліття. В той же час найбільш активно постануть питання визначення та управління ризиками в інноваційній діяльності фармацевтичних підприємств у зв’язку з тим, що ця галузь є інноваційно- та інвестиційноємною, динамічною, високорентабельною та комерційно привабливою. В той же час пов’язаною з життям та здоров’ям нації. Тому ризики, що супроводжують процес створення нових ліків, повинні бути зведені до можливо низького рівня за допомогою програм ризик-менеджменту на кожному підприємстві.

Дослідники звертають увагу на ризики, зумовлені як самим продуктом, а також засобами його отримання. Узагальнення наукової літератури дозволило зробити висновок, що в даній області можна відзначити неузгодженість думок фахівців щодо класифікації інноваційних ризиків в фармацевтичній сфері. Найчастіше ризики проектів з розробки лікарських засобів часто поділяють на контрольовані і неконтрольовані (або на «... ті, дія яких не можна обмежити і ті, якими можна управляти ...». Часто в існуючих класифікаціях інноваційний ризик не розглядається як самостійна категорія, а виділяється як підвид або інвестиційного ризику, або внутрішніх ризиків в сфері взаємодії з технікою. В результаті цього, аналіз і вибір методів управління інноваційними ризиками проводиться за загальноприйнятими методиками оцінки ризиків, що не зовсім підходить в разі оцінки проектів у фармацевтичній галузі.

Зустрічається така класифікація, яка має потім своє внутрішнє наповнювання:

1. ризики умов інноваційної діяльності, що впливають на досягнення мети;
2. ризики процесу інноваційної діяльності;
3. ризики продукту інноваційної діяльності.

Деякі автори в рамках іншого підходу відзначають:

1. ризики стадії проведення пошукових досліджень;
2. ризики стадії проведення НДДКР;
3. ризики стадії впровадження результатів НДДКР у виробництво.
4. ризики просування на ринок нового продукту, створеного на основі науково-дослідних робіт.

Або, ризик характеризується як можливість настання подій з негативними наслідками і виділяє наступні види ризиків інноваційної діяльності:

1. технічні ризики інноваційного проекту;
2. комерційні ризики інноваційного проекту.

Інші автори виділяють схожі види ризиків, які також можна б було розділити на технічні та комерційні ризики:

1. ризики невірного вибору інноваційного проекту.
2. ризик недостатнього фінансування інноваційного проекту
3. ризик невиконання господарських угод;
4. ризик недотримання технічних параметрів;
5. маркетингові ризики, які пов'язані з забезпеченням споживачів товарами і послугами.
6. ризик, який пов'язаний із забезпеченням прав власності (патенту, авторських прав).

У зарубіжній літературі автори мають свій власний погляд на проблему. Нестандартним підходом є виділення наступних категорій ризиків всередині науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, що проводяться при реалізації фармацевтичних проектів (рис.1).

Таким чином, вивчення основних підходів до визначення і класифікації ризиків може послужити основою для подальших досліджень, які полягають в аналізі ризиків інноваційної діяльності та факторів їх викликають, здатної забезпечити вироблення керуючих заходів для ліквідації або компенсації ризиків, сформувати мережу «шоу-стопорів» вже в самому початку проекту, тим самим зводячи до мінімуму більшість фінансових та інших втрат.

Рис.1. Напрями розробки заходів ризик-менеджменту, пов’язаного з інноваційною діяльністю.